

ARVIKA KOMMUN

FRAMTIDENS FÖRSKOLA!

= ARVIKAS FRAMTID

Av Elisabet Björklund
Barnomsorgschef
Arvika kommun
180315

Innehåll

Framtidens förskola.....	3
Uppdrag	3
Nuläge.....	3
Utmaningar	3
Detaljplaner.....	4
Mindre barngrupper.....	4
Skolverkets riktmärke för barngruppsstorlekar.....	4
Förskolans lokaler	5
Nuvarande verksamhet, behov samt status på lokaler	5
Utemiljön vid förskolorna.....	5
En-avdelningsförskolor	6
Utökning av förskolelokaler 2017-2022 (5-årsplan)	7
Digitalisering – förskoleverksamheten.....	7
Skolverkets plan för digitalisering	7
Finansiering	8
Övriga förutsättningar.....	8
Vad krävs för att förskolan i Arvika ska arbeta utifrån den nationella planen?.....	9

Framtidens förskola

Delredovisning gällande förskolelokaler, möjligheten att skapa mindre barngrupper samt digitalisering av förskolan i Arvika kommun.

En 5-årsplan utifrån ett uppdrag från utskottet för Lärande och Stöd

Uppdrag

Vid utskottet för lärande och stöds sammanträde 2017-01-25, gavs följande uppdrag till förvaltningen:

Att aktivt arbeta med förskoleorganisationen enligt nedanstående uppdragsbeskrivning:

- Utarbeta en plan för långsiktig utveckling av förskoleverksamheten som innefattar lokallösningar, utökade behov av förskoleplatser, kompetensförsörjning, ledning och administration.
- Lämna förslag på olika lokallösningar för nya förskolor, ombyggnad av befintliga förskolor som behöver rustas och eventuellt byggas ut samt minimering av en-avdelningsförskolor, fördelat på kommunens olika områden.
- Ta fram en plan kring kompetensförsörjning till förskoleverksamheten.

Nuläge

Förvaltningen väljer att dela upp redovisningen av uppdraget i flera delar och eftersom det är viktigt att komma vidare när det gäller lokalförsörjning, att påbörja arbetet med skapa mindre barngrupper samt att ta fram en plan för digital utveckling av förskolan, är det dessa delar som redovisas här.

Utmaningar

Arvika kommun behöver arbeta mer aktivt med förskolefrågor, dels utbyggnad men även kvalitetsmässiga delar av verksamheten. Det händer mycket inom förskoleområdet på riksnivå, läroplanen för förskolan har omarbetats och omarbetas även under hösten 2017, denna gång bland annat med fokus på informations-och kommunikationsteknik-frågorna (IKT). Man har också tagit fram riktmärken för barngruppernas storlekar.

I kommunen behövs ett långsiktigt tänk kring förskolan, både lokalmässigt och verksamhetsmässigt. De senaste åren har det fötts närmare 300 barn per år i kommunen och tillsammans med en inflyttning både inhemsk och från andra länder så ökar barnantalet. Dessutom följer Arvika trenden som är rikstäckande, att fler familjer nyttjar förskoleverksamhet till sina barn. I kommunens prognoser beräknas 94 % av alla födda i förskoleåldrar nyttja verksamheten.

Alla dessa aspekter innebär utmaningar som är kostnadskrävande, kompetenskrävande och resurskrävande, även när det gäller kompetenser och resurser utanför förskolans verksamhet.

Se bilaga nr 1. Prognos barnantal.

Detaljplaner

Det finns i nuläget inga detaljplaner inne i staden som tillåter att det skapas ny förskoleverksamhet, förutom vid Dottängen där vi bygger idag. Ett förslag till detaljplan för Jonsbol är under framtagande och där finns möjlighet att bygga en förskola.

Eftersom vi har behov av att tillskapa fler förskolor kommer det att krävas detaljplaneförändringar i flera delar av Arvika stad. Däremot ser vi inte behov av att bygga fler förskolor i ytterområdena och därmed krävs inga ändringar i detaljplaner där. Det kan eventuellt uppstå behov av ändring i Fiskevik, beroende på hur man ser på framtiden för Ekan.

Mindre barngrupper

Skolverkets riktmärke för barngruppsstorlekar

Riktmärken för barngrupper i förskolan har tagits fram av Skolverket på uppdrag av regeringen. Riktmärkena finns i kommentartexten i Skolverkets allmänna råd för förskolan. Riktmärkena är inte tvingande utan ska ses som ett stöd för att skapa lagom stora barngrupper. För barn mellan ett och tre år är riktmärket för barngrupps storlek sex till tolv barn. För barn mellan fyra och fem år är riktmärket nio till femton barn.

Barngruppernas storlek har betydelse för barns trygghet, utveckling och lärande. Det är alltså flera faktorer som styr när en barngrupp kan anses vara lagom stor. När man planerar barngrupps storlek och sammansättning är det därför viktigt att väga in de här kvalitetsfaktorena:

- Personalens kompetens.
- Personaltäthet.
- Sammansättning och antal barn i grupperna.
- Inne- och utemiljön.

De nya riktmärkena bygger på en sammantagen bedömning utifrån tillgängliga studier och forskning. Forskningen kan inte ange en direkt siffra för hur stor en barngrupp bör vara. Däremot finns det stöd i forskningen för att det ska vara olika riktmärken för yngre och äldre barn och att riktmärken bör bestå av ett spann.

Studier visar att förskolepersonal i många fall upplever att barngrupperna är för stora och att det leder till att pedagogiken blir lidande. Studier visar också att barn som har gått i stora förskolegrupper oftare är inblandade i konflikter när de sedan går i skolan. Personaltäthet är viktigt men stora barngrupper är i sig ett problem, i synnerhet för de yngsta barnen. Stora barngrupper leder till att barnen tvingas ha relationer till för många andra barn och vuxna vilket kan påverka tryggheten.

Verksamhetens plan är att på sikt ska förskolans grupper se ut så här, och då följer Arvika ändå inte fullt ut Skolverkets riktmärke:

1-3 år yngre barn	10- 12 barn	(idag 15 barn)
1-5 årsgrupp	13- 15 barn	(idag 18 barn)
3-5 årsgrupp	16- 18 barn	(idag 20-21 barn)

I Arvika finns idag 14 avdelningar med yngre barn, lika många med äldre barn och resterande grupper har barn mellan 1 och 5 år. För att minska barngruppernas storlek enligt verksamhetens plan, krävs minst 14 nya avdelningar. Skulle vi följa Skolverkets riktmärke krävs ännu fler barngrupper.

Förvaltningens upplevelse är att barngruppens storlek är en viktig faktor när förskolepersonal väljer var de vill arbeta och redan anställda efterfrågar ofta hur arbetet med att minska antalet barn i grupperna framskrider. Hittills har vi inte åstadkommit någon minskning, utöver de förskolor som får statsbidrag för minskade barngrupper, i nuläget 2 av kommunens förskolor, Lugnet och Äppet.

Förskolans lokaler

Se bilaga nr 2. Status på lokaler.

Nuvarande verksamhet, behov samt status på lokaler

Miljön är en viktig kvalitetsfaktor i förskolan. Man ser på miljön som den tredje pedagogen och beskriver barns lärande som relationellt. Människa, miljö och materiel samspelar med varandra och bidrar till barns lärande och utveckling. Miljön delas i två dimensioner, den synliga och den osynliga. Den fysiska miljön som man ser när man kliver in på förskolan och den osynliga miljön som handlar om pedagogernas förhållningssätt. Förskolan ska erbjuda en trygg miljö som samtidigt lockar till lek och aktivitet. I förskolan tänker man inte att barn är, utan att barn blir i relation till den verksamhet de befinner sig i.

Det är mycket som påverkar hur miljön kan eller får utformas eller utvecklas i förskolan. Arvika kommun har en handlingsplan för giftfri förskola. Dessutom finns säkerhetsföreskrifter och fastighetsägare/fastighetskötares intressen som påverkar. Men det är viktigt att lyfta den pedagogiska aspekten och väga in barnens möjligheter att få nya erfarenheter som leder till utveckling och lärande när man planerar för nya förskoleavdelningar. Man behöver ta i beaktande redan i planeringsstadiet att förskolan ska vara tillgänglig för alla barn oavsett funktionsnedsättning eller funktionshinder. I en otillgänglig miljö kan funktionsnedsättningen innebära stora begränsningar av funktionsförmågan.

Den fysiska arbetsmiljön för personalen är också viktig att ha i åtanke. I medarbetarenkäten 2016 framkommer att medarbetarna upplever att det finns stora brister i både inomhus och utomhusmiljön. Även här finns alltså en koppling till sjukskrivningar och ohälsa.

Utemiljön vid förskolorna

Som framgår av tabell i bilaga 2 är standarden olika när det gäller utemiljön. Förskolornas uteaktiviteter bygger på läroplanens mål och det är viktigt att miljön är stimulerande och varierande samt anpassad till alla barns behov och förmågor. Nutida rön påvisar vikten av att gå ifrån den traditionella lekplatsutrustningen och satsa mera på en miljö för rollek och lärande. Arvika kommun behöver avsätta medel för utemiljön varje budgetår, för att ständigt förbättra och rusta upp förskolornas gårdar.

En-avdelningsförskolor

Arvika har idag följande en-avdelningsförskolor, dvs förskolorna startade som en avdelning och en del har efter behov och möjligheter utökats:

Äpplet	35 platser, idag 1,5 avdelning på Styckåsens skola, flyttar in i nya förskolan augusti -18.
Ekan	30 platser, idag 1,5 avdelning i Fiskeviks skola.
Dungen	18 platser, fristående lokal i bostadsområdet.
Nyckeln	24 platser, sutteränglägenheter Norra Esplanaden.
Regnbågen	18 platser, lägenheter Tingsgatan.
Fågelsången	18 platser, före detta kyrkans lokal på Agneteberg, numera i kommunens ägor.
Syrenen	24 platser, villa på Agneteberg.
Dragspelet	16 platser, lägenheter Agneteberg.
Lyran	24 platser, lägenheter Agneteberg.
Lergöken	24 platser, lägenheter Agneteberg.
Tallen	21 platser, lokaler i Tallåskyrkan Edane, sägs upp inför 31 juli 2018.
Totalt	252 platser vid 11 förskolor

Svårigheter med att driva en-avdelningsförskolor:

- Samordningsvinster uteblir.
- Förskolechef får lägga ner mer tid på en en-avdelningsförskola, jämfört med en större förskola, personalen behöver mer stöd av chefen när man inte har så många kollegor att relatera till.
- En-avdelnings förskolor kräver samma grunddokumentation, planer och andra dokument som större förskolor. På grund av det tar en en-avdelningsförskola lika mycket tid i anspråk för administration, som en större förskola, hos förskolechefen.
- Svårigheter att fördela övergripande arbetsuppgifter på få personal.
- Öppettider 06:30 – 17:30 gör att det är svårt att täcka upp med tillräckligt mycket personal hela dagen.
- Verksamheten är sårbar om det skulle inträffa en olycka eller annat som ej är planerat.
- Arbetsmiljön för personalen blir sämre när man har färre kollegor att bolla frågor och tankar med, man blir hänvisad till ett par personer och det blir då viktigt att personkemin stämmer.
- Svårigheter att få till gemensam pedagogisk utvecklingstid för personalen eftersom man inte har någon annan avdelning som kan hjälpa till med barngruppen vid dessa tillfällen.
- Om personal blir sjuk eller är borta på fortbildning, måste man i stort sett alltid ha vikarie vid en en-avdelnings förskola eftersom man måste täcka upp dagen. På en större förskola kan man i en sådan situation hjälpas åt mellan avdelningarna.

Förslaget är därför att minimera antalet en-avdelningsförskolor i Arvika kommun.

Utökning av förskolelokaler 2017-2022 (5-årsplan)

Se bilaga nr 3. Utökning av lokaler.

Bilagans förslag ger ca 240 nya platser inom förskolan i Arvika. Antalet familjer som nyttjar förskola ökar, vi behöver numera räkna med att ca 94 % av alla barn i aktuella åldrar kommer att behöva plats. Det ges också möjlighet att minska barngruppernas storlek något, med denna utbyggnad.

Förutsättningen för de delar som handlar om att flytta in i skolor är naturligtvis att den nya högstadieskolan blir klar enligt tidsplanen och att förändringar av grundskolans organisation fortsätter så att Graningegården och Styckåsskolan frigörs till förskoleverksamhet. Om inte detta sker kommer behovet av ytterligare detaljplaneändringar och nybyggnation av förskolor krävas.

Digitalisering – förskoleverksamheten

Under 2016 redovisade Skolverket ett regeringsuppdrag kring skolans digitalisering. I den plan som tagits fram ingår även förskolans verksamhet. Skolverket har även ett uppdrag att göra en översyn av läroplanen för att tydliggöra och uppdatera förskolans uppdrag. Syftet är att öka kvaliteten i undervisningen i förskolan och förskolans måluppfyllelse.

Områden som ska ses över är bland annat utvärdering för ökad måluppfyllelse, barns rätt till trygghet, integritet och omsorg, begreppet undervisning, jämställdhet, hållbar utveckling och hälsosam livsstil. I översynen ska Skolverket även beakta myndighetens tidigare förslag till komplettering av läroplanen i frågan om hur barnens digitala kompetens kan stärkas i förskolan.

Skolverkets plan för digitalisering

I Skolverkets redovisning kring digitalisering framgår följande:

- Alla barn och elever utvecklar en adekvat digital kompetens.
- Skolväsendet präglas av att digitaliseringens möjligheter tas tillvara så att de digitala verktygen och resurserna bidrar till att resultaten förbättras och verksamheten effektiviseras.

För att ovanstående ska gälla krävs att:

- Skolans styrdokument tydliggör uppdraget att ge eleverna adekvat digital kompetens.
- Förskolechefer och rektorer har adekvat förmåga att strategiskt leda digitalt utvecklingsarbete i förskola, förskoleklass, skola och fritidshem.
- Personal som arbetar med barn och elever i förskola, förskoleklass, skola och fritidshem har kompetens att välja och använda ändamålsenliga digitala verktyg i sitt arbete.
- Det finns tillräcklig tillgång till digitala verktyg i alla förskolegrupper för att kunna utnyttja digitaliseringens potential i det pedagogiska arbetet.
- Personal som arbetar med barn och elever har tillgång till digitala verktyg och lärresurser för arbete i och utanför förskolan, förskoleklassen, skolan och fritidshemmet.

- Det finns tillräcklig infrastruktur samt teknisk och pedagogisk support på förskoleenheter och skolenheter.
- Det sker ett omfattande delande av resurser och såväl elever som personal som arbetar med barn i förskola, förskoleklass, skola och fritidshem kan enkelt hitta dessa.
- Arbetssituationen för personal som arbetar med barn och elever i förskola, förskoleklass, skola och fritidshem karaktäriseras av att digitaliseringen underlättar planering, genomförande, uppföljning och utvärdering av undervisning och annat arbete med barn och elever liksom av att mer administrativa uppgifter och rapportering effektiviseras.

I redovisningen kan man läsa att i förskolan ska tillgången till digitala verktyg vara sådan att verktygen kan användas i den pedagogiska verksamheten när så är lämpligt. Erfarenheten visar att detta inte kräver att varje barn har tillgång till ett digitalt verktyg. Tvärtom är det oftast en fördel att barnen använder digitala verktyg tillsammans med andra barn eller med en förskollärare eller annan personal som arbetar med barnen på förskolan. Verksamheten pågår oftast både inom egna lokaler och på andra platser, vilket skapar ett behov av mobila enheter. Däremot finns inget krav på att barnen ska ha tillgång till verktygen annat än i direkt anslutning till verksamheten.

Ett riktmärke för tillgången i den pedagogiska verksamheten skulle kunna vara 5 barn per verktyg, vilket motsvarar den genomsnittliga personaltätheten i förskolan. Eftersom förskolan står inför stora investeringskostnader är det rimligt att se investeringsbehoven för digitala verktyg för barn utlagda under en fyraårsperiod. Hela processen ska vara klar 2022 enligt Skolverkets förslag.

Finansiering

Skolverket lämnar inte förslag när det gäller finansieringen av kostnaderna för digitala verktyg men konstaterar att det enligt skollagen åligger huvudmannen att tillse att eleverna har tillgång till moderna verktyg. Förslagen innebär bara en precisering av vad som avses med tillgång till moderna verktyg. Många huvudmän har också inom ramen för nuvarande resurser redan uppnått den föreslagna nivån i hela eller delar av sin verksamhet.

De huvudmän som ännu inte alls börjat sina investeringar i infrastruktur och digitala verktyg kommer med nödvändighet att ställas inför betydande utmaningar de närmaste åren. De stora skillnader som råder gör att huvudmännen måste ges rimlig tid att åtgärda detta. Erfarenheter från en del kommuner som digitaliserat förskoleenheter och skolenheter tyder på att en treårsperiod krävs, dels för att få tid för planering och upphandling, dels för att kunna påbörja genomförandet i rimlig takt.

Övriga förutsättningar

Förslagen innebär att ett mycket stort ansvar kommer att vila på huvudmännen. Utöver att de har det finansiella ansvaret för de investeringar som krävs är det också de som måste skapa förutsättningar för sin personal att delta i de omfattande kompetensutvecklingsinsatser som krävs. För detta krävs ett strategiskt ledarskap, och den yttersta bäraren av detta är rektorer och förskolechefer som framförallt måste säkerställa att personalen ges tidsmässiga och övriga organisatoriska förutsättningarna för att delta i kollegiala lärandeprocesser.

Huvudmannen måste se till att rektorer och förskolechefer får de förutsättningar som krävs i form av kompetensutveckling och resurser för att leda arbetet lokalt, liksom att digitaliseringsarbetet blir en integrerad del i det systematiska kvalitetsarbetet.

Vad krävs för att förskolan i Arvika ska arbeta utifrån den nationella planen?

Skolverket anser att en realistisk vision är att all personal som arbetar med barn i förskolan har tillgång till ett eget digitalt verktyg senast 2020.

Förutom digitala verktyg i form av laptops/surfplattor behöver förskolan i Arvika även utrustas med projektorer för att skapa bra förutsättningar i det pedagogiska arbetet. Dessutom införs nu på försök vid några förskolor informations-TV i entréerna där vårdnadshavare ges den information som de behöver.

Vid planeringen av den nya förskolan på Dottängen har digitaliseringen beaktats så att alla pedagoger utrustas med en laptop, surfplattor köps in så att det finns en platta/ 5 barn och dessutom installeras projektorer och informations-TV vid förskolans entréer.

Verksamheten har skissat på ett förslag med tidsplan kring hur implementeringen av digitaliseringen bör gå till i förskolan i Arvika kommun:

Hösten 2017	IT-utvecklare för förskoleverksamheten anställs	Kostnad: (831 tkr/år heltid) utökad kostnad ca 300tkr/år
Hösten 2017	Intern infrastruktur i alla förskolor	Finansiering sker under 2017.
Läsår 17/18	Planering för och upphandling av plattform	Svårt att beräkna kostnaden i förväg.
Läsår 18/19	Inköp av verktyg till personal och utrustning till lokaler	Kostnad: ca 1 milj.
Läsår 18/19	Utbildning av personalen, implementering av plattform	Kostnad: ca 50 – 100 tkr.
2019-2022	Inköp av verktyg för barnen, ett verktyg/5 barn	Kostnad: ca 1 milj.

VI ARBETAR FÖR ATT VARA EN ATTRAKTIV FÖRSKOLEKOMMUN!